

اداره هفته

باب عالی جاده سندہ دائرة مخصوصہ

آبونہ سر اعلیٰ

مالک عثمانیہ دہ سنہ لکی (۶۵)، الی
آیلگی (۴۵) غرو شد، ممالک اجنبیہ دہ
سنہ لکی (۱۷)، آلقی آیلگی (۹) فرانقدار،
[ایضاً : نسخہ سی الی پارہ، آلقی
آیلگی بر جلد، هر جلد ۲۶ نسخہ در.]

اطمارات

﴿ آبونہ بدی پشیدندر،
﴿ آدرس تبدیلندہ قرق پارہ مالک
پول کو ندرملی در .

﴿ مسلکہ موافق آثار مع المعنیہ
قبول اولنور، درج ایدیلمہ بن یازیلر
احادہ اولونماز .

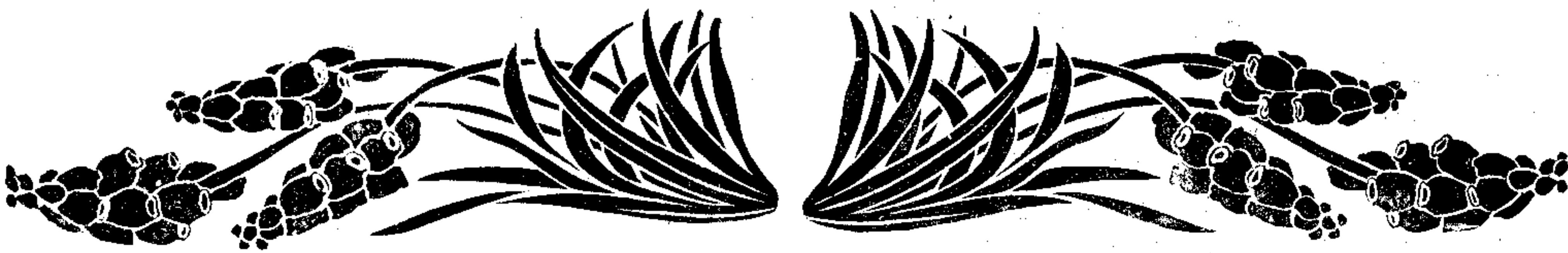

دینی ، علمی ، ادبی ، سیاسی هفتہ لق مجموعہ اسلامیہ در

جلد ۱۰

۲۸ د جب شریف ۱۳۴۱ پنجشنبہ ۲۰ حزیران ۱۳۲۹

عدد ۲۵۱

۴

محو ایدر کندنی لمبل بله حریت ایچون ،
چکیلیرمی بو بلا عالم پر محنت ایچون ؟
دین ایچون ، دولت ایچون ، جان چکیشن ملت ایچون ،
عزمہ حائی اولورمش بو چورولک ٹن قفسی ؟

صدق ایله ترک ایدهلم هرامی، هرهوسی ،
قیرالم حائل ایسه عزمزه تن قفسی ؟
ایکلادیکه المدن وطنک هر نفسی ،
« کلک امداده ! » دیبور، باق بودر الله سسی !

صو لو جان قانلیلغىك ايشتە بودن عاپقى،
اڭرااضك يوزى ير ير كزىيور مملکتى !

۴
مملکت پیتدی، ینه پیتمدی حالا « سن، بن ! »
بزه بو حال ایله بزدن سیوک اولماز دشمن ؟
دست اعداده یز الله ایچون ای اهل وطن
پیشیر ترک ایدهلم غیری هو و هوسى !
- فامق کال -

۲
بزه غیرت یاقشیر . صرحت الاهکدر ،
حکم آنی نه فتیرک ، نه شنه‌اهکدر .
دیکله فریادسی کیم ترجمة آهکدر ،
ایکله کجه نه دیبور باق وطنک هرنفسی .

وطن ارتق « کیدیورمش » کیمیر ، اولادی
دها ترک ایتمز ایسه مسکنست معتادی .

۱۵ حزیران ۳۲۹ کمال زاده

علی اکرم

دقت بیوریلیوریا ! خطبیمز قرآن کریم دامئا غضب آیت‌لرینی
اتخاب ایدییور . مراجعت بیوریلورسه کوریلورکه بو آیت کریمه يوم
آخرته ایمان ایتمه یتلرک احوالندن باحت آیت کریمه‌نک عقبنده اتیان
بیورلمش ، مابعده‌نده دخی جناب حقه اولاد و شرکا اسناد ایدنلر
حقنده‌کی آیت کتو درلمشد در . رحمت آیت‌لرینی نظره آلمیور ، تاکه
قرآنده مسرت ویره‌جک برشی او لمادیغئی ادعا ایده بیلسون . معما فيه
السانلرک اکثریت اعتباریله سهو و خطادن ، عصیاندن خالی قالمادفلری
درکاردر . عجبا آنلر ایچون بر طریق نجات وارمیدر ؟ ونه در ؟ اول
امردہ کفردن قورتاق ایچون یکانه چاره ایمان بالله اولدیغندہ شبهه
یوقدر . معاصیدن قورتاق ایچون خطبیک دوشوندیکی چاره باشقه ، بزم
دوشوندیکمز چاره‌ده باشقه‌در . بونلری بروجه آتی بیان ایله مقایسه‌سنجی
اھل عرفانه ترک ایده جکز . خطب دیورکه :

« ابدي برگيمسه نك كندى عملندن بشقه برشى ابله خلاص بولسى امكانيز و جيئع آدملىك عملاري دخى كوردىك كى معيىب و مىشىن اولدىغىندا رەخت و كرمندن ناشى ازانك شئون خصوصىيەسىنە مداخىلە آيدوب آكا بى طريق شرعى تېيىھا يېتدى. آنك واسطەسىلە انسان آخر برگيمسه نك عمانى كندىسىنك شخصى عملى ايمش كى كندىسىنە نسبت ابده بىلير واول عمل واسطەسىلە خلاص اوله بىلور . »

خطیب افندی او لا سرمه سویلیه یم که عباداتده نیابت جاری دکلدر.
زیرا عبادتدن مقصد است حصال رضا واللهه قربتدر. بوده عمل ایدن
کیمسه به عائددر. اللهک بویله بر طریق شرعی تهیئه ایتدیکنی سویلیور.
سکن؛ کرجه « تبارک الذی بیده الملک » (هر مخلوقک امری ید قدرتند
بولنان الله مبارکدر و مخلوقلره عائد صفات نقیصه دن منزهدر) « وهو

مراجعات و نظریه :

خطبہ

۴

کناه بُرگی طاپیانه هفتاده هفدهم

پچن نسخه دن مایند

« ای آدم‌لر بالاده ذکر او لانا نلردن ظاهر و عیان دکلیدر که انسان آخر تد
یالکنر کندی عمدانک اجر یاخود جزاسنی آلیر و با شقہ‌ستنک عملی کندی سنه ضرد
یاخود فائدہ ویرمنز ، یاخود کندی سنه آچالدوب یوکسلتمز و انسان خلاص
بولور و هلاک او لور سه یالکنر کندی عمدانه هلال ا لور . »

اللهه قارشو بویله یا پ یالکنر کندی عمدانه قالان انسانک نه حالده
اولدینغی ده شو وجهمه کوست ریور :

« وفناسی شوکه روی ارضده بولان جمله آدمیر خطاکارلردن و مادرلرندن
دها این دیو کوردىكى كىمسەلر وقتىله شىرىللر اولىشلر و توبه ئېلىشلردن . يىنهده
بىوك كەناھلر شوپىلە طورسون . آنرەتى عادى صوج خطالردن خالى و سەھولردن
بىلە سالم دىكىلدەلر . و بۇ معنادە شوپىلە بىورلىشدەر : ولو يئاخذ الله الناس بظلمهم
مازك علیها من دايمه (سورة النحل) . اىكر الله انسانلىرى كىندى ظالمىرندن
طىلايى جزا لاندرسە زمين اوزرندە دايمه (دېرىن) براڭقاز . »

خطیب بوفقره ده بتون انسانلرک ظالم و کنہکار او لدقترینی ادعا
ایدییور . و بر آیت ایله اثباته چالیشیور . لکن بوراده ناسک لفظ عام
او لمسندن و ظالمک آنلره مضاف قیلنمسندن اندیای عظام حضراته
وارنجه یه دکین بتون انسانلرک ظالم او لمسی لازم کلز ؛ جائزکه انسانلر
پینده شایع واکثرندن صادر او لان شی جمله سنه مضاف قلنمش او لسون
(پیضاوی) .

بک اعلا آما بوراده قاصر کیمدر ؟

« واکر وصی قاصر کامتعه یاخود عقارندن برشی صاتار یاخود قاصر ایچون بر شی صاتون آلیرسه بحاله بائع یاخود شاری وصی دکل آنجق قاصر عد واعتبار اوینور وقار سن تسلیمه یعنی سن رشدہ بالغ اولقدنه آنک او بیعی یاخود اوشرایی کندیسنہ ایسترا کاٹی ایسترا ضرولی ولش اوسون ، الغا ایتسی هیچ بر وجہه جائز دکلدر . نته کیم وصیته سروط ومحاج قلمی دخی جائز دکلدر . ذرا او وصی بی کندیسی ایچون کندیسی انتخاب ایتممش آنجق آنی کندیسی ایچون بر بشقی انتخاب ایتشدر . »

وصینک قاصر حقنده ضروری موجب عاملاتک مقبولیتکه نظر وارد . هم سز ندن اویله ضروری شیلدن بحث ایدیورسکنر . ضرر و خسار سزک خزن وکدریکنر آرتیر . دائنا فائدی شیلدن و مسر تلی خبرلدن بحث ایدیکنر . ذاتا انسانلر بروصی نصب ایتدر . مکدن مقصدیکنر آنلرک نفع محضی استحصل دکلی ؟

« معلومکنر اوسون که داشد ومسئول اولدینی حاله انسانه وصی * شرعی نصب و تعین اولنسنی ایجاد ایدن سبب دها او رحده هیچ رشی بیامز جنین حالنده ایکن جیلتندش اولدینی طیعت آنہسیدر . »

سزکده معلومکنر اوسون که بالاده بتون انسانلری تحت وصایته صووق ایچون بزه کتب شرعیه دن کتوردیکنر مثال قاصرین حقنده ایدی . شمدی ایسه تحت وصایته صووق ایستدیکنر انسانک راشد و مسئول اولمندن بحث ایدیورسکنر . بحاله کتوردیکنر مثال مقامه مناسب اولمادیندن اوتفصیلاتک کافه سی جبا اولی؛ هم کندیکنر عبایله اشتغال ایتدیکنر ، هم بزی بیوهه اشغال ایدیکنر . انسانلرک رشندهن و مسئولیتندن بحث ایتدکنن صکره وصی تعین ایتدرمه کنرده تناقضدر ؛ زیرا مسؤولیت مختاری ایجاد ایدر ؛ تحت وصایته بولنق ایسه مسؤولیته ماندر . دلیل اولهرق کتوردیکنر طیعت آنہ دخی و جوب وصایی انبات ایغز . اکر اویله اولسه ایدی اصل طیعت آنہ صاحبی اولان ابلیسه تعین ایقلیدی . علی الخصوص جنینک فطرت سلیمه سقی ده بوصرده فراموش ایتمملی ایدیکنر .

« قرآنده بو آنم طبیعه دائر شویله بیورلشد : ان النفس لاماۃ بالسؤ .» بو سلیم طیعته دائره شویله بیورلشد : یا ایتها النفس المطمئنة ارجیی الى ربک راضیة مرضیه .

« و : قتل الانسان ما اکفره . من ای شی خلقه من نطفة خلقه فقدرہ (سورہ عبس) انسان ملعون اوسون هانکی شی آنی کافر قیلدی ؟ الله آنی نه شیدن خاق ایتی ؟ آنی نطفه دن خلق و تشکیل ایتدی . » بو آیت کریمہ دکی انساندن مقصد ، سیاق وسباق کوستورکه ، مشرکین مکه در . اللہ لطف و احسانه باقیه رق کفرده ابراز شدت ایتدکلری بیان اولنیور . بعده انسانک حدوثه وحاله اشارت ایچون ده ندن خلق ایدلیکی کوستریلیور . فقط دهانی وار : « ثم السبیل یسره » (بعده آکا طریق آسان ایدی) کندوسته عقل و اختیار ویردیکنن خبر وشر طریقلرندن هانکیسی ایسترسه اختیار ایلر ؛ معاملاتنده محبور دکلدر .

« وینه : خلق الانسان من نطفة اذا هو خصم مین . کلاملیله اشارت اوئندر . »

کل شی قدری ؛ (تحت مقدوریتکه بولنان هر شیه قادر آنجق اودر) . لکن آنک بتون افمالی موافق حکمتدر ؛ حالبو که دیدیکنر شی حکمته مغایردر . بیلمز میسکنر که بودنیا دار ابتلا و امتحاندر « الذی خلق الموت والحيات لیلهم ایکم احسن عملاً وهو العزیز الغفور » (الله قادر کامله سیله انسانلر ایچون موت و حیاتی مقدر قیلمندر ، تا که هانکیکنر عمل صالح صاحبی اوله جغی امتحاندن چکر و ب بعده عملنک جزاسی ویرسون . الله مخلوقاته غالب و توبه ایدنلری یارغا یجی در . سوره ملک) . کوردیکنر ؟ بولق ایستدیکنر طریق که قدر اساسنر اولدینی دها شمیدیدن اکلاشمغه باشلادی .

« او طریق نه در عجبنا او طریق مجرد بشری عقلکنر کشف ایده بیلمز میسکنر ؛ طنجه ایده منسکنر . » نصرانیتک هانکی بر قاعده سقی بشری عقلمنز کشف ایده بیلور که بونی ده کشف ایتسون . سز کشف ایتدیسے کنر سویله سیکنر او کرنه نلم .

« و بوكا بناء الله بو طریق بزه کندیتک کتابنده اعلان ایتش و بزی آنی بجهه آدمله اخبار ایتك وظیفه سیله مکلف قیامشد . » بزکتاب کریمکه اللہ اعلان ایتدیکی طریق آتیا کو ستره جکنر . فقط اول امرده سزک بویله بر وظیفه ایله مکلف اولدینکنر دثر یدیکنر موجود اویسی لازم کلن و کالتسامی ابراز ایتمک لطفنده بولنو رمیسکنر ؟ اکر ابراز ایده منسے کنر دعوا کنر دھولیکنر ثابت اولور .

« عجبنا ساقط اولان جنس بشری به بر وکیل یاخود دها زیاده بروصی شرعی * صالح نصب و تعین ایتمه مشیدر ؟ » بزم بویله برشیدن خبیز بوقدر و بوكا احتمال ده ویره مهیز . چونکه وکیل تعیین عقود مشروعه دندر وبالذات مولک و یاخود طرفندن مأذون وکیل طرفندن تعین ایدیله بیلور . الله بو کبی صلاحیتلری انسانلرک الله تودیع ایتمشد . اکر کندیسی اجرایه قالقوشونه آنلر حقنده استعمال حبر و ظلم ایتش اولور . هله وصی تعیین هیچ متصور دکلدر ، چونکه آتیا کوریله جکی او زرده انسان عقل و شعوری سبیلی ، قاصریندن اولمیوب روشنید و مکلفدر ؛ بویله لری حقنده وصی تعیینی موافق حکمت دوشمز .

« ایتیه واسطه سله بو کیم نک دیکر بر کیمسه نک مقامنے قائم اولدینکی و عمل و شخصی اونکله مبادله ایده سلیمیکی و آنک تام ذات شخصی ایمش کی آنک یرینی طویله سلیمیکی طریق یکانه بودر . »

بز الالهندن بویله برشی صادر اولمادیقی و اویسی موافق حکمت بولنادیغی ادعاده مصراز ؛ فقط برکره سز دلیلکنر سویلکنر بزده مطالعه منزی یورودمل .

« بیلی بحقیقتی ، بو سرتخشن مژده بی و مفرح خبری عقل و ذهنکنر ایچوچه یرلشدیزه بیلک ایچون سزه کتب شریعت اسلامیه ده معلوم اولان برمثالی استعاره طریقیله ذکر ایده جکم . »

بیوریکنر باقہم ، نه جواهر بیور طلیه جقسکنر .

« اکر بر پدر اوغلی قاصر ایکن وفات ایدوبده ترکه بر اقیرسه اولو الشأن آکا بروصی شرعی تعین ایدرل . »

الاباب» (الله ديلديكىنه حكمت احسان ايدر و هركىمه حكمت احسان او لنورسە خير كىثيرە نائل او لېش او لور؛ لكن نەچارە كە بونلىرى آنچىق عقول سليمە اربابى تذكر و تعقل ايدرلر . بقره ٢٧٠). انكچوندرەك «وجوه يومند مسفرة ضاحكة مستبشرة» (يوم قيامته نعمت ابدييە نايليتدىن طولايى بعض يوزلر منبسم و مسروراً لو) «ووجوه يومند عليها غبرة ترهقها قتره» (ينه او كوندە بىر طاقىم يوزلرده غبار و ظلت ايلە مستور او لورلر). بونلىك كيمىر او ليدىغى او كونك ايسترمىسىن؟ «اولىڭىز ھم الكفارة الفجرة» (بونلىك الله كفر و انسانلره ظلم ايتدىرلر . سورة عبس) .

«حضرت آدم سقوطى سېيىھ موروث اولان بو طبیعت انسانى سن رشدە بالغ او لمى او زىزىتە حرام اولان شىلىرى ارتکاب ائتسەنە و حكم عذاب و عقاب آلتىنە دوشىمىتە باعث او لىش او ليدىغىندىن كىندىيە عالم غىبىدە ايكن كىندىسىنىك يوزىنى قارالاشىش اولان بو خسارت ئۇظمايى تعمير و تعدل ضمانتىدە بىر چارە احداث و ايجادى عدالت انتضاسىندىن ايدى .»

بيهودە تلاش ايديبورسکىز ؛ انسان ھىچ بىر محبورىت آلتىنە او لمىرق فاعل مختار او لىقا او زرە سن رشدە واصل او لور؛ خير و شردن ديلدىكى يولى كىندىيى تعقىب ايدر ؛ طوتىدىنى مسلكە كورەدە معاملە كورر .

«يىدى انسان ايجون بىخللى اصلاح و بوضرى از الله بىه كاملاً قادر اولان بىر وصى ؟ شرعى نصب و تعيين انىدى .»

سزىكە بالاده اعتراف ايستىكىز و جهلە انسان راشد و مسئۇل او لمىرق يارادلىش او ليدىغىندىن تخت و صايىتىدە بولۇسى قابل دىكىر و بىر مسلحىنىك اعتقادىتە كورە الله بىشقەدە «كاماًلاً قادر» يوقدر .

«وايشتە كتاب مقدس آتىدەكى قولى ايله بىر معنى اي كوزلەجە اثبات وارانە ايديبور ؛ ايدى بىتقىرىدە بىرىنگ خطاسى (آدم مەعصىتى) سېيىھ جەلە آدمىلە نصل حکم تلق اىتىسىه ، بولەجە بىرىنگ (وصى شرعىنىك) صلاحى واسطە سېيىھ دىنى جەلە آدمىلە تېرىرى حىات تعلق اىتىدى (رومالولە رسالە ۱۸ آيت) .»

دوستم عقل و حكمتە مغاير بىر دعوايى اثبات ايجون اقامە اىتىد . يكىز يكانە شو دليلكىز سزىدەن ماعداسىنە علم افادە اىتمز ؛ سزە افادە ايدو بىتىكىنى دە بىلەم ياخىدا سزى بىر دىلە ئەنلىكە سوق ايدن او عهد عتىق و جديد كتابلىنى صرەسى كىلدىكىنە تفصىلاً موضوع بىحث ايده جىكىز .

محمود اسعد

(دوام ايده جاك)

فقہ و فتاویٰ

فقہك تارىخى كې كىرك عىرجە كىرك . توو بىكەدە شىمىدى يە قدر ايشلەمە . شىمىدە متعلق بولۇنان وېك بويوك بىر تېبع ايله يازىلان بومەن مقاھىلر و قىتىلە سېيل الرشادك فقهە ئەۋى قىسىنە پېك بويوك بىر ئەمت ويرىبوردى . ذاتاً بويكى طرزىمك تېبعات و تائىيات سېيل الرشادك روح مسلكى ايدى . شوقدىكە هيئت تحریرىمەن ار كانىسىدەن بىر وظيفة . شىكلەن درعەدە ايدى غىور متنىع حلىم ئابى افندى قارداشىزك بىر مدت رامىزلىنى حسىيەلە مع الاسف بوقىمتدار مقاھىل اقفالعه اوغرامشىدى . لە الحمد ارقداشمىزك بىكۈن كىسب ئاپىت ايله يە - و كىلى كتابلىرىنە

سبحان الله ! بوسوزىكىز انطاق حق قىلىندىر : مساعىدە كىز لە او آتى اخذ اىستىكىز سورەنڭ ابتداسىندىن اعتباراً كوزدىن كچورىم : «أى امر الله فلا تستمع جلوه» (اللهك امرى كىلدى آنده عجلە اىنچىكىز) «سبحانه و تعالى عما يشركون» (الله آنلىك كىندوسىنە تشيرىك ابتداكلىرى شىلردىن متزهدى) «ينزل الملائكة بالروح من امره على من يشاء من عباده ان انذروا انه لا اله الا أنا فاتحون» (الله كىندى امرىله ملائكەيى قوللارنىڭ ديلدىكىنڭ او زىزىنە روح و حىات او لان قرآنى حامل او لهرق كوندرىر، تاڭى بىندى بشقىه عبادتە مستحق او ملادىغىنى بيان ايلە ئاسى انذار اىدەسکىز ؛ ايىدى بىندىن قورەكىز .) «خلق السماوات والارض بالحق تعالى عما يشركون» (الله سماوات وارضى حق ايلە ياراتىي ، آنلىك شيرىك قىيلـ قىلىـ شىلردىن الله متزهدى) «خلق الانسان من نطفة فاذاهو خصيم مبين» (الله انسانى مىدىن خلق اىستىكى حالى آكا آچىقىن مخاصم و مجادل كىلىور) . يەنى انسان او لوب كىكلىرى طوراً قىلـ او لىقىنـ صىركە ئى كىم احىا ئىدە بىلور ؟ دىور . ياخود آكا شيرىك واولاد اسناد ايلىور . فاعتبروا يالى الاباب .

«وبر حديثه كورەدىنى حضرت عيسى ووالدسى سېيىھ مستتنا او لهرق دنيا يە هېبىچ بىرچوچىكەمەن ياخود كەلزىكە زمان ولاشىدە شىطان آتى او كىندىرەلە مسون و چوچق شىطانىڭ او كىندىرسىنڭ آجىستىن باغر ماسون . وحضرت داود دىنى بومعنادە شوپە بىورىپىور : ايشتە شرايىلە طوغەم و والدەم بىكە كىناء اىجىندە حاملە او لىدى . شىريل رەحمدى بىر ئەنلىكە دىلەرلر ، بىندىن بىر . صابوب يالان سوپەلرلر (مزامير ۱۵ : ۵ و ۸ : ۳) .»

دوستم ! بن سكا بىشى سوپەلەيەنى : بىز مسلمىلر باب الاعتقادى دویلە هەر كوردىكىز ويا اىشتىكىز شى ايلە عمل اىتەبىز . روایت ايدىلىن شىئىك ھم ئېتونىدە، ھم دلالىتىدە قطعىت آرارز . حتى بوايىكى شرطك حصولىنىن صىركە دىنى عقلە مغاير كوردىكىز بىر نەھى تأویل ايدر ، عقلات موجب و مقتضاسىلە عمل اىلەر . حديثك ا نوع و شرائط واحكامنى «اصول حديث» نام اثر مزدە تفصىل اىتىش او ليدىغىمىزدىن بورادە تىكارىتە محل كورە مەتك .

«وابى بىلەكىزكە انسانىك ايشلەكى باجمە خطا و كناھلر آنچىن طېيەتدىن صدور اىتكىدەدر .»

سزىدە اىي بىلەكىزكە انسانىك ايشلەكى باجمە صواب و ثوابل آنچىق فطرت سليمەسىندىن صدور اىتكىدەدر .

«اکر الله بىكىسەنات اول و تە قدر ايشلەتىن او ليدىقى جەلە خطالىي عفو اىتىسى بىلە، او كىمىسە بوكناھكار طېيەتدىن ناشى يېنە داحت طورما يەپ اىرىنى كونلىدە يكىدىن كىنامايىشلار . نصلكە بىر متبىعى بىر كون بوشالىتە جق او لىسەك دېكىر بىر كوندە طولوب طاشار . خطاكار طېيەت سرطان ئەتتە بىكىزدە اصلانى و فرعانى جىتارە جق او لىسەك چوغە وارمازدىن يە باش كۆستەر و بوعلات عظيمە مصابىتە نەقدر يازىقىدر .»

اوت ! انسانلىك اىجىندە بولە طېيەتىدە آدمىل واردە . و او بىلەر يېنگ بولۇسى دە حكمت الەيە اىجا بىندىر ؛ لكن سز بىتون انسانلىرى بولە فرض اىتكىلە خطايى دوشىورسکىز . بىلەمە لېسکىز كە : «يؤتى الحكمة من يشاء ومن يؤت الحكمة فقد أتى خيراً كثيراً وما يذكر إلا أولوا